

Bankéř Bulstrode: studie sebeklamného provinění

Handout – úryvek z románu *Middlemarch*, kapitola 70

(1) Hodinu a půl seděl jen při světle ohně, zabraný do takových rozporuplných úvah, když tu si náhle vzpomněl na něco, co ho přimělo vstát a zapálit svíčku, kterou si s sebou přinesl seshora. Tou náhlou myšlenkou bylo, že zapomněl paní Abelové říct, kdy má s dávkami opia přestat.

Uchopil svícen, ale dlouho stál dál nehybně. Možná už mu dala víc, než kolik povolil Lydgate. Jistě se ale dalo omluvit, že při svém nynějším vyčerpání zapomněl na část pokynů. Se svíčkou v ruce vyšel nahoru a nevěděl, má-li jít rovnou do svého pokoje a uložit se k spánku, nebo zahrnout do pokoje nemocného a napravit své opomenutí. Zastavil se v chodbě s tváří obrácenou k Rafflesovu pokoji a slyšel, jak nemocný uvnitř sténá a cosi mumlá. Nespí tedy. Kdo může vědět, jestli by nebylo lepší Lydgateovy příkazy nevyplnit než vyplnit, když pacient pořád neusíná?

(2) Zašel do svého pokoje. Ještě než se stačil úplně svléct, zaklepala na dveře paní Abelová. Pootevřel je, aby ji slyšel mluvit i polohlasem.

Ráčeji odpustit, pane, neměla bysem dostat krapet brandy nebo něčeho, co by se tomu chudačisku mohlo dát? Myslí si, že někam padá, a jinak nic nepolpne – aby ho to aspoň trošinku posílilo – jen to opium. A pořád častěji mi opakuje, že se propadá krz zem.“

K jejímu překvapení pan Bulstrode neodpověděl. V duchu bojoval sám se sebou.

„Podle mě musí umřít na to, že se ničím neposilní, jestli to s ním takhle bude dál. Když marodil náš chudák pán, pan Robisson, a já se o něj starala, musela jsem ho pořád častovat portským a brandy, vždycky celou velkou sklenici,“ dodala paní Abelová trochu vyčítavě.

Pan Bulstrode ale ani tentokrát hned neodpověděl, a tak pokračovala: „Když má člověk smrt na jazyku, nemělo by se na něm šetřit, a to byste vy přeci taky nechtěl, pane, to vím jistě. Jináč bych mu už byla dala naši láhev rumu, co si doma schováváme. Ale když jste u něj tak vasedával a udělal jste všecko, co jste moh’ ...“

Nato se ve škvíře pootevřených dveří objevil klíč a bankéř chraplavě řekl: „To je klíč od komory, kde se chladí lahve. Tam najdete brandy, kolik budete chtít.“

(3) Brzy ráno – asi tak v šest – pan Bulstrode vstal a strávil chvíli na modlitbách. Má snad někdo za to, že modlitba v soukromí je nutně upřímná – že nutně směřuje ke kořenům našeho jednání? Soukromá modlitba, to jsou neslyšná slova, a slova jsou obrazem skutečnosti. Kdo se dokáže zobrazit věrně podle pravdy, třeba jen ve svých vlastních myšlenkách? Bulstrode ještě ve svých myšlenkách nerozpletl zmatené pohnutky posledních čtyřiaadvaceti hodin.¹

(1) He had sat an hour and a half in this conflict by the firelight only, when a sudden thought made him rise and light the bed-candle, which he had brought down with him. The thought was, that he had not told Mrs. Abel when the doses of opium must cease.

He took hold of the candlestick, but stood motionless for a long while. She might already have given him more than Lydgate had prescribed. But it was excusable in him, that he should forget part of an order, in his present wearied condition. He walked up-stairs, candle in hand, not knowing whether he should straightway enter his own room and go to bed, or turn to the patient's room and rectify his omission. He paused in the passage, with his face turned towards Raffles's room, and he could hear him moaning and murmuring. He was not asleep, then. Who could know that Lydgate's prescription would not be better disobeyed than followed, since there was still no sleep?

(2) He turned into his own room. Before he had quite undressed, Mrs. Abel rapped at the door; he opened it an inch, so that he could hear her speak low.

"If you please, sir, should I have no brandy nor nothing to give the poor creetur? He feels sinking away, and nothing else will he swaller - and but little strength in it, if he did - only the opium. And he says more and more he's sinking down through the earth."

To her surprise, Mr. Bulstrode did not answer. A struggle was going on within him.

"I think he must die for want o' support, if he goes on in that way. When I nursed my poor master, Mr. Robisson, I had to give him port-wine and brandy constant, and a big glass at a time," added Mrs. Abel, with a touch of remonstrance in her tone.

But again Mr. Bulstrode did not answer immediately, and she continued, "It's not a time to spare when people are at death's door, nor would you wish it, sir, I'm sure. Else I should give him our own bottle o' rum as we keep by us. But a sitter-up so as you've been, and doing everything as laid in your power - "

Here a key was thrust through the inch of doorway, and Mr. Bulstrode said huskily, "That is the key of the wine-cooler. You will find plenty of brandy there."

(3) Early in the morning - about six - Mr. Bulstrode rose and spent some time in prayer. Does any one suppose that private prayer is necessarily candid - necessarily goes to the roots of action? Private prayer is inaudible speech, and speech is representative: who can represent himself just as he is, even in his own reflections? Bulstrode had not yet unravelled in his thought the confused promptings of the last four-and-twenty hours.²

¹ G. Eliot, *Middlemarch*, přel. Z. Šťastná, Romeo, Praha 2006, kap. 70, str. 555 (ve 3. části upravený překlad).

² G. Eliot, *Middlemarch*, Oxford University Press, Oxford 2003, str. 709.